

Poletna opazovanja v naravi

// Mirko Gaberšek, Primož Presetnik, Aleksander Pritekelj, Metka Škornik, Tanja Šumrada, Tomi Trilar, Al Vrezec, Petra Vrh Vrezec

v gozdu

podhujka (*Caprimulgus europaeus*)

Maja ali junija lahko poslušamo značilni drdrajoči zvok in glasno tleskanje s perutmi. Tako na zasedenem območju pojejo samci podhujk, ko se vrnejo z afriških prezimovališč. V mraku te nočne ptice rade posedajo po gozdnih cestah, kar lahko s pridom izkoristimo za opazovanje. Podnevi bomo podhujko zaradi varovalno obarvanega telesa težko opazili. Navadno počiva skrita na veji ali v podrasti. Največ podhujk gnezdi v zahodni in osrednji Sloveniji, na selitvi pa jo je videti tudi drugod. Njena posebnost je drobn kljun, za katerim se skrivajo ogromna usta za lov nočnih metuljev in drugih žuželk. foto: Bojan Škerjanc

ob vodi

navadna čigra (*Sterna hirundo*)

Vitka bela ptica s črno čepico in rdečim kljunom s črno konico se neredko spreletava ob obrežju morja ali večjih jezer, pri nas na primer ob Ptujskem in Ormoškem jezeru. Še najlaže je navadne čigre opazovati ob morskimi obali. S strmoglavimi leti v vodo lovijo manjše ribe, včasih tudi dokaj daleč od gnezdišč. Na Obali so ta na blatnih otočkih Sečoveljskih solin in Škocjanskega zatoka, kamor dostop zaradi varnosti kolonij ni dovoljen in kjer si gnezdišča delijo z rumenokljunimi malimi čigrami. Na štajerskih akumulacijah pa gnezdi jo na umetnih otočkih sredi jezera ali na zanje pripravljenih splavih. foto: Aleksander Kozina

slovenski ščipalec (*Euscorpius gamma*)

Čeprav med ljudmi ščipalci ali škorpjioni veljajo za obmorske prebivalce, je slovenski ščipalec razširjen po vsej Sloveniji. Najdemo ga od toplega izliva reke Dragonje pa tja do 1700 metrov visoko v Karavankah, kjer živi v vlažnih bivališčih in se zadržuje v špranjah med lubjem in pod kamni. Šele leta 2000 je bil opisan kot samostojna vrsta s tipskega nahajališča ob izlivu reke Rižane v slovenskem delu Istre. V Sloveniji živijo še vsaj tri vrste iz tega rodu. Njihov strup človeku ni nevaren. Bolečina ob piku spominja na čebelji pik. Oteklina in bolečina mineta že po enem dnevu. foto: Tomi Trilar

navadni morski kopr (*Crithmum maritimum*)

Obalno apnenčasto skalovje, ki ga redno škropi morje, je dom navadnega morskega koprca, slanuše. Njegove korenine najdejo prostor v še tako majhni razpoki med kamni ali v zidanih kamnitih obalah. Na številnih steblih njegovih grmičkov izraščajo mesnati, suličasti, modrikasto nadahnjeni listi. Poleti zacveti z rumenkasto zelenimi cvetovi, združenimi v sestavljene kobile. Na jesen se tvorijo sprva zeleni in sočni plodovi, ki z dozorevanjem postajajo trdi in rjavkasti. Listi, socvetja in plodovi so užitni. Ker pa je na naši obali rastlina redka, jo občudujemo le v naravi in ne na krožnikih. foto: Tomi Trilar

na travniku

postovka (*Falco tinnunculus*)

Postovka je najbolj pogosta vrsta sokola pri nas. Prebiva v odprti krajini od nižin pa vse do visokogorja, medtem ko se gozdov izogiba. Dobro se je prilagodila tudi življenju v urbanem okolju, kjer večinoma gnezdi na drevesih ali v odprtinah stavb. V odprti krajini jo bomo verjetno najpogosteje videli pri lovu na male sesalce, ki so njen glavni plen. Lovi bodisi s preže, kar pomeni, da sedi na visoki strukturi, kot je na primer žica daljnovoda, bodisi iz zraka, ko med zanjo značilnim »lebdjenjem« s hitrimi zamahi peruti ostaja na mestu nekaj metrov visoko nad tlemi in pregleduje okolico.

foto: Aleš Jagodnik

okoli našega doma

velika sinica (*Parus major*)

Velika sinica gnezdi v drugi polovici marca ali v začetku aprila. V gnezditveni sezoni ima večinoma eno leglo s 7 do 12 jajci. Drugo leglo ima redko, če pa že, je manjše (5-7 jajc). Prvi samostojni mladiči letajo naokoli v drugi polovici maja. Približno mesec dni po zapustitvi gnezda se mladiči združujejo v jato, ki pa julija razpade. Po končani gnezditvi se »razideta« tudi starša. Poletje sinice preživijo posamič, na začetku zime pa se pričnejo združevati v jate. Znotraj njih nastanejo decembra prvi pari, ki ob lepem vremenu v drugi polovici zime pričnejo iskati primerna gnezdišča. In gnezditveni cikel se ponovno prične.

foto: Ivan Petrič

poljski muren (*Gryllus campestris*)

Poljski muren živi na suhih in zmerno vlažnih travnikih. Oglašajo se le samci, ko s svojimi lepimi melodijami, ki jih ustvarjajo z drgnjenjem desnega krila ob levo, vabijo samice ali pa odganjajo vsiljivce. Muren je izrazito teritorialna žuželka, ki ne trpi tekmecev. Ko samček privabi samico, se sparita. Ona potem v tla z leglico odlaga jajčeca, vsakega posamično ali v manjših skupinah. Iz njih se izležejo ličinke, ki se razležejo po travnikih in sprva še ne živijo v rovih. Po sedmih levitvah v naslednjem letu postanejo odrasli osebki, ki živijo le štiri mesece – od maja do avgusta. Razširjeni so po vsej Sloveniji.

foto: Tomi Trilar

mali netopir (*Pipistrellus* spp.)

Le kakšne pol ure po sončnem zahodu pojdite do prvih cestnih svetilk in zelo verjetno boste zagledali frfotajoče male netopirje. Ti se čez dan skrivajo v špranji stavb. Ob mraku pa okoli luči lovijo žuželke, ki jih privablja svetloba. V Sloveniji imamo štiri vrste malih netopirjev, ki imajo razpon prhuti blizu 20 centimetrov. Le ostrooki opazovalec bo lahko ločil različne dolžine prhuti in načine leta in tako določil vrsto. Le-te dokaj lahko ločimo z detektorjem, ki pretvarja njihove ultrazvočne klice v nam slišno območje, in nam s tem pomaga odkrivati skrivnostni zvočni svet teh nočnih letalcev.

foto: Primož Presetnik